

2021-05-18
Dnr 2020:5655
1 (7)

Arjeplogs kommun
kommun@arjeplog.se
Hornavanskolan
nina.lango@arjeplog.se

Kvalitetsgranskning av det strategiska arbetet med lärares kompetensutveckling

Skolinspektionen genomför med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) en tematisk kvalitetsgranskning. Syftet med granskningen är att bedöma kvaliteten i det strategiska kompetensutvecklingsarbete som genomförs på gymnasieskolor och vuxenutbildningsenheter med utbildning på gymnasial nivå, i syfte att höja kvaliteten i undervisningen. Granskningen inkluderar även en bedömning av huvudmannens styrning och stöd i fråga om kompetensutvecklingsarbetet i dessa skolformer. En sammanställning av de författningar som granskningen utgår ifrån finns bifogad sist i beslutet. Granskningen omfattar kompetensutveckling som genomförts under de senaste två åren.

Med anledning av alla de utmaningar som skolor har att hantera under rådande pandemi fattar Skolinspektionen i denna kvalitetsgranskning beslut med rekommendationer utan krav på redovisning.

Denna granskning avser Hornavanskolan i Arjeplogs kommun. Huvudman för skolan är Arjeplogs kommun. Totalt 30 slumpvis utvalda skolenheter ingår i granskningen, varav 15 tillhör gymnasieskolan och 15 tillhör vuxenutbildningen. Hornavanskolan i Arjeplogs kommun är en av dessa. På skolan arbetar tretton behöriga lärare och fyra obehöriga lärare. Skolinspektionen har genomfört två enskilda intervjuer med lärare, en gruppintervju med lärare, en intervju med skolenhetens rektor och en intervju med en representant för huvudmannen. Intervjuerna genomfördes via videolänk den 16 och 17 mars av utredarna Ulrika Sutorius och Olivia Öberg. Intervjuerna har sammanställts i ett protokoll som kommunicerats med huvudman och skola. Protokollet ligger, tillsammans med inkommen dokumentation, till grund för detta beslut. De samlade iakttagelserna från alla skolorna som ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras under våren 2022.

Skolinspektionens beslut

I granskningen ingår två områden; skolans och huvudmannens arbete. För varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Skolinspektionen bedömer att skolan i flera delar har ett strategiskt arbete med lärares kompetensutveckling. Utifrån framtagna kvalitetskriterier rekommenderar Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete inleds inom

- *skolans arbete med att systematiskt utvärdera kompetensutvecklingsinsatserna.*

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen i hög utsträckning stödjer och främjar lärarnas deltagande i relevanta kompetensutvecklingsinsatser.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar och rekommendationer.

Skolans strategiska arbete kring kompetensutveckling

Här bedöms kvaliteten i skolans arbete i förhållande till:

- val av kompetensutveckling
- syfte och mål med kompetensutveckling
- stöd till lärarna i samband med kompetensutveckling
- utvärdering av genomförd kompetensutveckling
- att främja kunskapsspridning inom skolan i samband med kompetensutveckling.

Kompetensutvecklingen fokuserar på att utveckla undervisningen efter skolans och lärarnas behov

Skolinspektionens granskning visar att den kompetensutveckling som lärarna på Hornavanskolan har genomfört, har haft i syfte att utveckla undervisningen och utgår från de behov som finns på skolenheten. Dokumentationen och intervjuerna visar att alla lärare på skolan tillsammans har genomfört en utbildning i betyg och bedömning. Lärarna genomför också ytterligare två utbildningar, en som handlar om digitalisering och en som handlar om fjärrundervisning. Dessa genomförs främst individuellt men också i mindre ämnesgrupper. Ett fåtal exempel på mer individuell kompetensutveckling framkommer också i intervjuerna. Exempelvis har lärare deltagit i konferenser för ämnet svenska som

2021-05-11
Dnr 2020:5655
3 (7)

andraspråk. Men i huvudsak deltar lärarna på skolan i gemensamma insatser och det framkommer att lärarna uppskattar det kollegiala lärandet.

Anledningen till att skolan genomförde kompetensutvecklingen om betyg och bedömning var att skolans rektor uppmärksammade att kunskapsresultaten i vissa ämnen var låga, att många elever inte fullföljde gymnasiet och att lärarna bedömde och betygsatte på olika sätt. I och med att undervisningen delvis blev digital under den pågående pandemin blev behovet av ökad digital kompetens särskilt tydligt, vilket var skälet till insatserna om digitala verktyg och fjärrundervisning. Det framkommer vidare att försteläraren hade ansvar för att hitta och leda denna satsning med övriga lärare. Lärarna involverades också i valet av utbildningsinsats.

Lärarna får stöd av rektorn vid genomförandet av kompetensutveckling

Granskningen visar att rektorn har avsatt tid för att genomföra kompetensutvecklingen om betyg och bedömning och fört en dialog med lärarna om detta innan genomförandet. Dels använder lärarna den reglerade arbetstiden för kompetensutveckling, men de har också möjlighet att använda tid utanför skoltid och får då kompensation. På skolan finns även särskilda studiedagar, som ibland används för kompetensutveckling. En förutsättning som finns är möjlighet att sätta in vikarie för en lärare som vill delta i en viss kompetensutveckling.

Vid intervjuer med lärare framkommer emellertid att de i vissa fall väljer bort kompetensutvecklingsinsatser som de på individuell nivå skulle vara i behov av för att utveckla sin undervisning. Lärare säger att långa avstånd till platsen för kompetensutvecklingen kan vara skäl till att de ibland väljer att inte delta i en insats och att tid och pengar kan vara avgörande för att kunna delta i kompetensutveckling. För att höja kvaliteten ytterligare skulle därför rektorn kunna undersöka om sådana hinder går att överkomma. Rektorn påtalar i intervjun att en följd av pandemin dock har varit att det blivit lättare för lärarna att delta i utbildningar i och med att de blivit digitala.

Syfte och mål är tydliga för lärarna men utvärderingen av genomförd kompetensutveckling kan stärkas

Granskningen visar att arbetet med kompetensutveckling ingår i det systematiska kvalitetsarbetet på skolan, men att utvärderingen av kompetensutvecklingen kan förbättras. I det systematiska kvalitetsarbetet identifieras de gemensamma behoven och insatser följs till viss del upp. Rektorn påtalar att det framgår i det systematiska kvalitetsarbetet om ytterligare insatser behöver göras. Intervjuer visar att lärarna är medvetna om syfte och mål med de kompetensutvecklingsinsatser som genomförs. Enligt lärarna var syftet och målet med utbildningen i betyg och bedömning att få större samsyn i kollegiet för bättre likvärdighet kring bedömning och betygsättning. När det gäller kompetensutvecklingen om digitala verktyg, där lärarna väljer inriktning kopplat till sina ämnen, finns en förväntan att lärarna ska fördjupa sina kunskaper i området för direkt användning i undervisningen. Bland annat är syftet, enligt intervju med lärare, att den digitala undervisningens kvalitet ska utvecklas.

2021-05-11
Dnr 2020:5655
4 (7)

Granskningen visar att det till viss del genomförs uppföljningar av skolans utbildningsinsatser. Den gemensamma kompetensutvecklingen om betyg och bedömning utvärderade försteläraren genom samtal med övriga lärare vid sista utbildningstillfället. Rektorn deltog i kompetensutvecklingen samt hade samtal med lärarna om undervisningen före och efter insatsen. Dessutom gör rektorn lektionsbesök. Vidare uppfattar lärarna att de efter utbildningsinsatsen har en större samsyn i kollegiet vad gäller bedömning och betygsättning, men att alla lärare inte har anammat arbetssättet och integrerat det i sin undervisning. Sammantaget framgår det av granskningen att det saknas en strukturerad systematik i arbetet med att utvärdera såväl utbildningsinsatser som implementeringen av dessa. I intervjuerna nämner också lärarna att de inte vet vad utvärderingar eller uppföljningar har visat.

Kunskaper från kompetensutveckling sprids inom skolenheten

Granskningen visar att lärarna delar nya kunskaper med varandra. Spridningen av kunskaper sker både informellt inom kollegiet och formellt vid skolkonferenser. I intervjuer framkommer exempelvis att en lärare har spridit goda exempel till hela kollegiet om hur gymnasiearbetet kan kombineras med en annan kurs. Ett annat exempel är när några lärare genomförde utbildning i språkutvecklande arbetssätt och senare spred kunskapen i kollegiet. Vidare framkommer också att det är svårt att sprida kunskaper som är ämnesspecifika i och med att många lärare är ensamma i sitt ämne på skolan.

Rekommendation

Granskningen visar att det strategiska arbetet kring kompetensutveckling kan utvecklas. Utvärderingen av de insatser som görs skulle kunna ske mer regelbundet och systematiskt och skulle gynnas av att rektorn i högre utsträckning följer upp på vilket sätt insatserna påverkat undervisningen. I intervjun med representanten för huvudmannen framkommer också att det på både skolvivå och huvudmannanivå finns en utvecklingspotential när det gäller att analysera resultaten i det systematiska kvalitetsarbetet, vilket inbegriper kompetensutvecklingsinsatser. Tydliga mål och förväntningar som följs upp kan underlätta lärarnas implementering av de nya kunskaperna i sin undervisning. Det framkommer i intervjuer att alla lärare inte fullt ut har tagit till sig utbildningen och därför inte heller kunnat använda den i undervisningen, vilket gör det än viktigare med mer systematisk utvärdering och uppföljning.

Huvudmannens arbete för att främja kompetensutveckling

Här bedöms kvaliteten i huvudmannens arbete i förhållande till:

- stöd och styrning av kompetensutvecklingen
- att ge förutsättningar som möjliggör deltagande i relevant kompetensutveckling.

Huvudmannen stödjer och ger förutsättningar arbetet med kompetensutveckling

Granskningen visar att huvudmannen stödjer kompetensutvecklingsarbetet på skolan genom det systematiska kvalitetsarbetet. Det framkommer i intervjun att huvudmannen till exempel har varit delaktig i att styra val av kompetensutvecklingen för att höja kunskapsresultaten, eftersom det identifierats som ett utvecklingsområde. Styrningen sker med stöd av kvalitetsarbetets årshjul och i regelbundna dialoger med rektorn. Det är emellertid rektorn som tillsammans med försteläraren på skolan som ansvarar för arbetet med kompetensutveckling. Huvudmannen stöder även skolorna genom att bidra till att nya kunskaper sprids mellan skolor. Till exempel har lärare delat med sig av nya kunskaper till kollegor på andra skolor efter en utbildning om nyanländas lärande.

Granskningen visar att huvudmannen även ger ekonomiska förutsättningar för lärarna att delta i kompetensutveckling. Kompetensutveckling ligger inom ramen för skolans budget, men i intervjun med representanten för huvudmannen framkommer det att det finns utrymme för att skjuta till pengar om det skulle behövas.

Skolinspektionen avslutar med detta beslut denna granskning.

På Skolinspektionens vägnar

X Ylva Gunnars

Beslutsfattare
Signerat av: Ylva Gunnars

I handläggningen av ärendet har även utredarna Ulrika Sutorius (föredragande) och Olivia Öberg deltagit.

Författningsstöd

Skollagen (2010:800)

2 kap. 34 §

Huvudmannen ska se till att personalen vid förskole- och skolenheterna ges möjligheter till kompetensutveckling.

Huvudmannen ska se till att förskollärare, lärare och annan personal vid förskole- och skolenheterna har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet.

2 kap. 9 § första stycket

Det pedagogiska arbetet vid en förskole- eller skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.

2 kap. 10 §

Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar.

Rektorn får uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare vid förskole- eller skolenheten som har tillräckligt kompetens och erfarenhet att fullgöra enskilda ledningsuppgifter och besluta i frågor som avses i första stycket, om inte annat anges.

Förarbeten

Av förarbetena (prop. 2009/10:165, s. 282) framgår bland annat att huvudmannen ska ge förutsättningar, bl.a. ekonomiskt och tidsmässigt, för kompetensutveckling. Det närmare innehållet i kompetensutvecklingen är emellertid enligt regeringens uppfattning främst en fråga för de professionella i förskolan och skolan att besluta om. Kompetensutveckling ska bygga på en kontinuerlig analys av behoven i förskolan och skolan och hos den enskilde förskolläraren eller läraren.

Förordning (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan (Gy11), bilaga

Av följande avsnitt framgår bland annat följande.

2.6. Rektorns ansvar

Enligt skollagen ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen. Som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn ansvar för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

2021-05-11
Dnr 2020:5655
7 (7)

- utbildningen organiseras så att den så långt möjligt anpassas efter elevernas önskemål och val av kurser och att återvändsgränder i studiegången undviks,
- lärarna anpassar undervisningens uppläggning, innehåll och arbetsformer efter elevernas skiftande behov och förutsättningar,
- skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas,
- lärare och annan personal får möjligheter till den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjlighet att dela med sig av sin kunskap samt att lära av varandra för att utveckla utbildningen,
- samverkan mellan lärare i olika kurser kommer till stånd så att eleverna får ett sammanhang i sina studier.

Förordning (SKOLFS 2012:101) om läroplan för vuxenutbildningen (Lvux12), bilaga

Av följande avsnitt framgår bland annat följande.

2.4. Rektorns ansvar

Det pedagogiska arbetet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektor ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen. Som pedagogisk ledare för vuxenutbildning och som chef för lärarna och övrig personal i verksamheten har rektor ansvar för verksamhetens resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

- utbildningen organiseras så att den så långt möjligt anpassas efter elevernas önskemål och val av kurser,
- lärarna anpassar undervisningens upplägg, innehåll och arbetsformer efter elevernas skiftande behov och förutsättningar,
- verksamhetens arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas,
- lärare, studie- och yrkesvägledare och annan personal får möjligheter till den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjlighet att dela med sig av sin kunskap, samt att lära av varandra för att utveckla verksamheten,
- samverkan mellan lärare i olika kurser kommer till stånd så att eleverna får ett sammanhang i sina studier.